

در بیانیه مجمع عمومی فرهنگستان علوم پزشکی تاکید شد :

ضرورت قطعی برای تحول واقعی و هدفمند در آموزش علوم سلامت

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل، در نشست های مجمع عمومی های فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران؛ نظرات و پیشنهادات اعضای فرهنگستان که همگی از صاحب نظران حوزه سلامت هستند؛ جمع بندی و در قالب بیانیه به دستگاه های ذیربط جهت تصمیم سازی و ارائه راهبرد منعکس می شود.

از این رو در بیانیه ای که در یکصد و دوازدهمین نشست مجمع عمومی که با حضور رئیس جمهور، رئیس فرهنگستان علوم پزشکی کشور، وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و نیز جمعی از اعضای پیوسته این نهاد علمی منتشر شده است؛ بر ضرورت قطعی برای تحول واقعی و هدفمند در آموزش علوم سلامت تاکید شده است.

متن بیانیه مجمع عمومی که در خردادماه سال جاری منتشر شد به شرح ذیل است.

مقدمه: از مهمترین اولویت های نظام سلامت، تحول در آموزش عالی سلامت (در این بیانیه من بعد تحول نامیده می شود) براساس بندهای ۱ و ۱۳ و سایر مفاد سیاست های کلی سلامت، علم و فناوری و بیانیه گام دوم انقلاب ابلاغی مقام معظم رهبری و سایر اسناد راهبردی مرتبط، است.

دلایل و زمینه های تحول

- اعمال معنویت و ارزش های انسانی اسلامی، آموزش مطلوب و ادغام یافته در معنویت و ارزش های انسانی اسلامی بصورت نظری و عملی همزمان با درس های مختلف دانشگاهی و حین ارائه مراقبت ها و خدمات سلامت. محاسبه امتیازات مثبت و منفی استاد و دانشجو و منظور نمودن معدل امتیازات. در آموزش ها و ارائه خدمات سلامت.
- تمرکز بر آموزش های نظری و عملی و اقدامات ارتقایی سلامت و پیشگیری از بیماری ها و تهدید کننده های سلامت (سلامت محوری) به جای (بیماری و درمان محوری) تلاش برای ارتقاء آگاهی و سواد سلامت مراجعین و نیز رعایت صرفه و صلاح آنان و بویژه بیماران از طریق کاهش و حتی حذف انواع آزمایش ها، مشاوره ها، تجویز داروها و سایر اقدامات درمانی .

- انطباق نظام آموزشی و برنامه‌های آن، بر مبنای وضعیت سلامت جامعه و ابعاد چهارگانه سلامت با تأکید بر اولویت ارتقاء سلامت و پیشگیری.
- تدریس عوامل اجتماعی موثر بر سلامت و همکاری‌های بین بخشی، ابعاد چهارگانه سلامت، آموزش در جامعه و شبکه (سرپایی)، عدالت در سلامت (حذف اختلافات طبقاتی) امنیت غذا و تغذیه مطلوب و کافی، انسان سالم، سبک زندگی سالم اسلامی، بهداشت محیط (مسکن، محل کار و ...)، آموزش‌های عملی پیشگیری محور، مهارت‌های ضروری و ارتقاء سواد سلامت خدمت‌گیرندگان و
- حذف مفاد غیرضروری برنامه آموزشی از موارد غیرمرتبط و غیرضروری، با رویکرد کوتاه و کاربردی نمودن دوره‌های آموزشی و تجدید نظر کلی در حجم و نیز کیفیت تدریس دروس معارف اسلامی.
- تحول در شیوه‌های آموزش با تأکید بر نوآوری، خلاقیت‌پروری (به‌جای حافظه‌پروری)، ژرف‌نگری (به‌جای سطحی‌نگری)، تمام وقتی اعضای هیأت علمی

راهنمای پیشنهادی برای تحقق تحول واقعی و هدفمند در نظام آموزش عالی سلامت

۱- اخلاق و معنویت اسلامی: حاکمیت اخلاق، رفتار، معنویت اسلامی، ارزش‌های انسانی اسلامی، و حفظ کرامت انسانی (در بیان و عمل)، در کلیه مراکز آموزشی و مراکز ارائه مراقبت‌ها و خدمات سلامت، بویژه در مورد اقشار محروم و آسیب پذیر از مبرم‌ترین ضرورت‌های تحول است. در این ضرورت محوری، اخلاق، رفتار، بینش، دلسوزی، عملکرد و بخصوص معنویت اسلامی استادان، در جایگاه هدایت‌گری و الگو بودن، در همه ابعاد آموزش، پرورش، تربیت و تهذیب نفس، شکل‌گیری شخصیت دانشجویان، دستیاران و دیگران و سایر مقدرات نظام آموزشی و سلامت جامعه، تعیین‌کننده و سرنوشت‌ساز است. همچنین ادغام آموزش "سلامت معنوی اسلامی" در آموزش‌های نظری و عملی دانشجویان از ضرورت‌های مبرم تحول است، که تعالیم مرتبط با آن، باید از زمان اولین تماس دانشجویان با مراجعه‌کنندگان شروع و در فرصت‌هایی نظیر گرفتن شرح حال، جلسات علمی نظیر گزارش صبحگاهی، راندها، نشست‌های علمی و سایر فرصت‌های آموزشی و در طول تمام سال‌های تحصیلی ادامه یابد. تدریس مباحث نظری و عملی سلامت معنوی اسلامی، می‌تواند جایگزین بعضی از دروس معارف اسلامی شود.

۲- آموزش فرزندپروری اسلامی، از طریق ادغام با تکامل سال‌های اول زندگی: این رکن از آموزش‌های سلامت، باید با آموزش والدین از قبل از انتخاب همسر آغاز، و از زمان انعقاد نطفه، تمام دوران بارداری، لحظه تولد و تداوم برنامه در سال‌های اولیه زندگی در خانواده، مهد کودک، پیش‌دبستانی و دبستان ادامه یابد. اجرای مطلوب این برنامه به شروع بهنگام و ارتقای سلامت معنوی اسلامی فرزند بسیار کمک می‌کند و اثرات آن می‌تواند حتی در نسل بعدی هم تداوم یابد.

۳- آموزش و اجرای کامل سیاست‌های کلی سلامت با تأکید بر موارد ذیل:

- رعایت اولویت‌ها، نظیر برنامه‌های ارتقای سلامت، پیشگیری ابتدایی (primordial) و اولیه (Primary) از بیماری‌ها و تهدیدکننده‌های ابعاد سلامت،

^۱ Early Childhood Development (ECD)

- همسوسازی آموزش عالی سلامت با نیازهای جامعه؛
 - تحول در رویکردهای آموزشی و تغییر نگرش از "بیماری‌محوری" به "سلامت‌محوری"؛
 - آموزش بهداشت و ارتقای سواد و فرهنگ سلامت؛
 - توسعه محتوای بهداشت عمومی (بازنگری برنامه‌ها با تأکید بر اپیدمیولوژی، عوامل اجتماعی و محیطی تعیین‌کننده سلامت، ...)
 - تأکید بر آموزش علوم عالی سلامت به دانشجویان در متن جامعه و در شبکه‌های بهداشتی درمانی کشور، با هدف جامعه‌نگر کردن و پاسخگو کردن آموزش‌ها و همچنین خدمات سلامت؛
 - افزایش مدت آموزش سرپایی به ۵۰ تا ۷۰ درصد کل دوران آموزش و متقابلاً حذف آموزش دانشجویان در بخش‌های فوق تخصصی و مراقبت‌های ویژه؛
 - تأکید بر عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت (SDH)،^۲ و راهکارهای همکاری‌های بین‌بخشی؛
 - منظور نمودن سلامت در همه سیاست‌ها و راهکارهای نیل به عدالت در سلامت؛
 - جلب مشارکت‌های مردم (در تعیین نیازهای سلامت، برنامه‌ریزی، اجرا و نظارت)؛
- ۴- تأکید و تمرکز بر روز آمد کردن، گسترش و تکمیل شبکه بهداشتی درمانی کشور:**
- مهمترین و مؤثرترین اقدام برای ارتقای کمیت و کیفیت برنامه‌های سلامت محور و نیل به عدالت در سلامت از طریق تأکید و تمرکز بر روز آمد کردن، گسترش و تکمیل شبکه بهداشتی درمانی کشور است که محمل بسیار مناسبی برای ادغام و اجرای مطلوب کلیه برنامه‌های سلامت محور نظیر: آموزش بهداشت، ارتقای سلامت جامعه، آگاهی مردم نسبت به حقوق و مسئولیت‌های خود، خانواده و جامعه در ارتباط با سلامت، ارتقاء فرهنگ و سواد سلامت، و بویژه پیشگیری از بیماری‌ها و کلیه تهدیدکننده‌های ابعاد سلامت است
 - **اصلاح نرخ رشد جمعیت کشور:** تشویق و ترغیب جوانان در زمان مراجعه به شبکه برای انتخاب همسر شایسته، ازدواج کم‌هزینه و فرزندآوری به‌هنگام، به‌منظور اصلاح رشد جمعیت کشور؛
 - **پیشگیری از بیماری‌های واگیر و غیر واگیر،** (که گروه اخیر علت ۸۰٪ مرگ و میرها در کشور به‌حساب می‌آید)، از طریق اصلاح تغذیه، ورزش، اجتناب از دخانیات، الکل، و مواد مخدر، استرس و فشارهای روانی، و نیز انجام پاره‌ای غربالگری‌ها نظیر چاقی، فشار خون، دیابت و سرطان؛
- ۵- تأکید بر احیای کامل طرح ژنریک و اصلاح فهرست ملی داروها، استفاده از راهنماهای بالینی، کنترل نسخه، جلوگیری از ورود داروهای ساخت خارج که مشابه آن در داخل ساخته می‌شود، و تعطیل کردن همه مراکز تک نسخه‌ای داروها**
- ۶- تعمیق و تکمیل ادغام آموزش و پژوهش علوم سلامت در عرصه مراقبت‌ها و خدمات بهداشتی درمانی:**

^۲ Social Determinants of Health (SDH)

- شبکه بهداشتی درمانی کشور محملی منحصر بفرد برای ادغام پژوهش و آموزش علوم سلامت در عرصه مراقبت‌ها و خدمات بهداشتی درمانی کشور است. تعمیق و تکمیل ادغام مناسب‌ترین، اقتصادی‌ترین، علمی‌ترین راه برای جامعه‌نگر کردن و پاسخگو کردن آموزش‌های علوم سلامت و ارائه خدمات بهداشتی درمانی است.

- ارتقاء سلامت و پیشگیری از بیماریها (سلامت محوری) ضمن کم هزینه‌تر بودن، بیشترین تأثیر را بر بهبود و ارتقاء شاخص‌های سلامت و نیل به عدالت در سلامت دارد، در حالی که حتی درمان‌های سطح بالا و پرهزینه (Sophisticated) نقش ناچیزی در ارتقاء شاخص امید به زندگی و سایر شاخص‌های سلامت دارد

۷- اصلاح آیین‌نامه ارتقاء اعضای هیئت علمی بر مبنای کمیت و کیفیت آموزش‌های نظری و عملی در ارتباط با جامعه‌نگری، سلامت محوری، پاسخگویی، تشویق و ترغیب دانشجویان به حفظ کرامت انسانی، ارائه مراقبت‌ها و خدمات دلسوزانه به مردم و کشور. همچنین محاسبه امتیازات استاد بر مبنای کیفیت و کمیت آموزش اخلاق، معنویت اسلامی، ارزش‌های انسانی اسلامی، اولویت دادن به پیشگیری و ارتقای سلامت، و نیز ابعاد کمی و کیفی آموزش علوم سلامت در متن جامعه و شبکه بهداشتی درمانی کشور؛

۸- تلفیق آموزش‌های سبک زندگی سالم با الگوی اسلامی ایرانی: شامل مشاوره در زمینه تغذیه، فعالیت بدنی و ترویج سبک زندگی سالم، مراقبت‌های پیشگیرانه و ...